

TÜRKÇE VE ALMANCA ANA DİLİ DERS KİTAPLARINDA YAZMA EĞİTİMİ

Berrin KASAPOĞLU*

Özet

Eğitimde istenilen kaliteye ulaşabilmek şüphe yok ki kapsamlı, aşamalı ve öğrenciyeye duygu, düşünce derinliği katabilecek bir ana dili eğitimine bağlıdır. Ana dili eğitimi dilbilgisi ve dil becerileri alanlarındaki çalışmalar ile gerçekleştirilmektedir. Dil becerilerinden *yazma*; dinleme, konuşma ve okuma becerilerinin son ve en önemli halkası olup, kişinin bireysel gelişimini ve toplumdaki yerini ortaya koyan bir faktördür. Bu nedenle yazmanın, bireysel gelişim açısından, çağımızda sadece okul eğitiminde değil, toplumun tüm sektörlerinde *yaratıcı yazma* gibi etkinlikler ile desteklenmesi pek çok faydalar sağlayacaktır.

Bağımsız ve yaratıcı yazma seviyesine ulaşabilmek ancak hedefe yönelik sistematik ve düzenli çalışmalarla mümkün olabilir. Bu bağlamda temelleri ilköğretime dayanan *yazma* eğitiminin ilköğretim ders kitaplarında nasıl ele alındığı; Türkçe ve Almanca ana dil ders kitapları incelenerek karşılaştırmalı olarak *Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Birinci Kademe Dördüncü Sınıf Ana Dili Ders Kitaplarında Yazma Eğitimi ve Öğretimi* (2007) adlı doktora tezinde ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu yazı söz konusu doktora çalışması ile elde edilen saptamalar ve karşılaştırmalı sonuçlar hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Almanca, Türkçe, ana dili ders kitapları, dördüncü sınıf, yazma eğitimi ve öğretimi

Giriş

Türkçe ve Almanca ana dili ders kitaplarında *yazma* eğitime ve öğretime yönelik uygulamaları irdeleyip, kullanılan yöntemleri ortaya çıkarmayı hedefleyen bu tezde incelenen kitaplar her iki ana dilde dördüncü sınıf ana dili ders kitapları ile sınırlanmıştır.

- Bunun birinci nedeni, dördüncü sınıfa gelen bir öğrencinin dil bilgisi ve dil becerileri açısından asgari ölçüde temel donanıma sahip olabileceği düşüncesi.
- İkinci nedeni ise, Almanya' da ilköğretim birinci kademesinin dördüncü sınıfta son bulmasıdır.

Türkçe ve Almanca ilköğretim 4. sınıf ana dili ders kitaplarından aşağıda belirtilen kitap setleri ele alınmıştır:

- Türkçe'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından neşredilen ve beş yazar tarafından hazırlanan 2005 basımı Türkçe kitap seti.

* Dr.; Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

- Almanca'da Klett yayınevi tarafından neşredilen ve altı yazarlı heyet tarafından yazılıp iki kişi tarafından yayıma hazırlanan 2005 basımı Kunterbunt serisi.

Türkçe kitap seti *ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı* olmak üzere **üç kitap**tan meydana gelirken, Almanca' da ki **Kunterbunt serisi** *okuma, dilbilgisi ve hayat bilgisi* olmak üzere üç sette 8 kitabı kapsamaktadır. Konumuz ana dili eğitimi olduğu için Kunterbunt serisi içinde yer alan 3 kitaplı hayat bilgisi seti çalışmaya dahil edilmeyerek **beş kitap** incelenmiştir.

Beş bölümden oluşan tez çalışmamızın

1. bölümünde *yazmanın* eğitim ve öğretimdeki yeri üzerinde durulmuş, çalışmanın amacı ve kapsamı anlatılmıştır

2. bölümde, önce Türkçe kitap setini meydana getiren *ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı* ortak tema dağılımı dikkate alınarak sırasıyla tanıtılmıştır. Sonra, söz konusu ders kitaplarında dilbilgisi ve dil becerilerine yönelik alıştırmaların sayısal tespiti yapılmıştır.

3. bölümde, aynı biçimde Almanca kitap serisini oluşturan *okuma seti ve dilbilgisi setinde* yer alan toplam 5 kitap incelenmiştir.

Bölümün sonunda her iki ana dili ders kitaplarında *yazmanın* diğer dil becerileri arasındaki yeri karşılaştırılmıştır.

4. bölümde Türkçe ve Almanca ders kitaplarında yazma çalışmaları bir örnek ünite kapsamında ayrı ayrı incelenerek işlenişleri üzerinde durulmuştur.

5. bölümde, yapılan incelemeler neticesinde elde edilen bilgiler iki dil temelinde benzer ve farklı yönleri ile karşılaştırılmış ve Türkçe ders kitaplarının düzenine, işlenişine ve yazma eğitimine yönelik öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın devamında tezin inceleme bölümlerinde önemli görülen noktalara değinilecek ve varılan değerlendirme sonuçları benzer ve farklı yönleri ile aktarılmaya çalışılacaktır.

İlk aşamada, Türkçe ve Almanca ana dili ders kitaplarının karşılaştırılması sonucunda set düzeni, tema seçimi ve tema sayısı, eğitsel plan, v.b. bakımından ortaya çıkan önemli **tasarım** farklılıkları üzerinde durulacaktır.

İkinci aşamada her iki ana dili ders kitaplarındaki dilbilgisi ve dil becerilerine yönelik alıştırmaların sayısal dağılımı verilecektir.

Üçüncü aşamada ise, yine iki ana dili ders kitaplarında örnek bir ünitenin incelenmesi sonucunda ortaya çıkan *yazma* türleri, bu yazma türlerinin sayısal karşılaştırmaları ile bunların işlenişleri üzerinde durulacaktır.

Bu aşamalar kapsamında yapılan değerlendirmeler her bölümün içinde yer alacaktır. Ayrıca tez çalışmasında tespit edilen öneriler bölümlerin sonuna eklenecektir.

1. Türkçe ve Almanca Ana Dili Ders Kitaplarında Tasarım Açısından Farklılıklar

1.1. Set Düzeni Açısından Farklılıklar

Türkçe kitap seti ilköğretim sisteminin beş yıllık kademesinde sınıf farkı olmaksızın 3'er kitaptan meydana gelmektedir. Her bir eğitim öğretim yılında kullanılan kitaplar aşağıda verilmiştir:

Birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci sınıf:

- a) Ders Kitabı
- b) Çalışma Kitabı
- c) Öğretmen Kılavuz Kitabı

Kitaplar birbirine paralel olup tema ağırlıklı bir planlama içermektedir.

Kunterbunt serisi içerisinde yer alan *okuma*, *dilbilgisi* ve *hayat bilgisi* setlerindeki kitapların dört eğitim öğretim yılındaki dağılımı sınıf ve sayı bakımından aşağıda görüleceği şekilde farklılık göstermektedir:

Birinci sınıf:

- a) Okuma Kitabı (OK)¹
Okuma Kitabı Öğretmen Kılavuz Kitabı (OKÖKK)
- b) Hayat Bilgisi Çalışma Kitabı (HBÇK)
Hayat Bilgisi Çalışma Kitabı Öğretmen Kılavuz Kitabı (HBÇKÖKK)

İkinci, üçüncü, dördüncü sınıf:

- a) Okuma Kitabı (OK)
Okuma Kitabı Öğretmen Kılavuz Kitabı (OKÖKK)
- b) Dil Bilgisi Kitabı (DBK)
Dil Bilgisi Kitabı Öğretmen Kılavuz Kitabı (DBKÖKK)
Dil Bilgisi Çalışma Kitabı (DBÇK)
- c) Hayat Bilgisi Kitabı (HBK)
Hayat Bilgisi Kitabı Öğretmen Kılavuz Kitabı (HBKÖKK)
Hayat Bilgisi Çalışma Kitabı (HBÇK)

Listede görülen üç set; *okuma seti*, *dilbilgisi seti* ve *hayat bilgisi seti* aynı eğitsel plana dayanmaktadır. Ayrıca her üç sette aynı temalar işlenmiştir.

Kunterbunt serisi bütününde ve setler kapsamında *bilgilendirilme* iki eğitsel plana yer verilerek gerçekleştirilmiştir. **Kunterbunt serisinin eğitsel planı** *okuma*, *dilbilgisi* ve *hayat bilgisi* setlerinin öğretmen kılavuz kitaplarında ayrıntılı olarak tanımlırken **her setin eğitsel planı** kendi öğretmen kılavuz kitabında detaylı olarak yer alır.

1 Listede adı geçen her kitabın kısaltması parantez içinde verilmiştir. Çalışmanın devamında gerekli görüldüğü durumlarda bu kısaltmalar kullanılacaktır.

Listede dördüncü sınıf ana dili ders kitaplarının hayat bilgisi seti dışında toplam 5 kitaptan meydana geldiği görülmektedir. Bunlar *okuma kitabı*, *okuma kitabı öğretmen kılavuz kitabı*, *dil bilgisi kitabı*, *dil bilgisi kitabı öğretmen kılavuz kitabı*, *dil bilgisi çalışma kitabı*'dir.

Çalışmamızda konumuz gereği ve Türkçe kitapları ile paralellik kurmak amacıyla her iki 4. sınıf ana dil eğitimi için aşağıdaki kitaplar incelenmiştir:

Türkçe 4. sınıf ana dili kitapları:

- Ders Kitabı
- Çalışma Kitabı
- Öğretmen Kılavuz Kitabı

Almanca 4. sınıf ana dili kitapları:

- Okuma Kitabı
- Okuma Kitabı Öğretmen Kılavuz
- Dil Bilgisi Kitabı
- Dil Bilgisi Kitabı Öğretmen Kılavuz Kitabı
- Dil Bilgisi Çalışma Kitabı

1.2. Tema Seçimi ve Sayısı Açısından Farklılıklar

Türkçe kitap setini oluşturan *ders kitabı*, *çalışma kitabı* ve *öğretmen kılavuz kitabı* tema ağırlıklı bir planlama içermektedir. Kitaplarda ele alınan toplam sekiz temadan dördü zorunlu, dördü seçmelidir. Seçmeli temalar gerek tema bakımından, gerek her yıl tekrar etmesi akımından farklılık gösterebilmektedir.

Tablo 1 bize zorunlu ve seçmeli temaların dağılımını göstermektedir. Zorunlu temalar koyu yazılmıştır.

Tablo 1. (Kasapoğlu, 2007, 11)²

Türkçe Ders Kitaplarında Zorunlu ve Seçmeli Temaların Dağılımı

1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf
1. Birey ve Toplum	Birey ve Toplum	Birey ve Toplum	Birey ve Toplum	Birey ve Toplum
2. Atatürk	Atatürk	Atatürk	Atatürk	Atatürk
3. Üretim Tüketim ve Verimlilik	Üretim Tüketim ve Verimlilik	Dünyamız ve Uzay	Sağlık ve Çevre	Sağlık ve Çevre
4. Sağlık ve Çevre	Sağlık ve Çevre	Sağlık ve Çevre ve Verimlilik	Üretim Tüketim Gelişmeler	Yenilikler ve
5. Hayal Gücü ve Gizemler	Hayal Gücü ve Gizemler	Üretim Tüketim ve Verimlilik	Yenilikler ve Gelişmeler	Güzel Sanatlar
6. Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler	Oyun ve Spor	Hayal Gücü ve Gizemler	Güzel Sanatlar	Değerlerimiz
7. Değerlerimiz	Değerlerimiz	Değerlerimiz	Değerlerimiz	Doğal Afetler
8. Oyun ve Spor	Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler	Oyun ve Spor	Güzel Ülkem Türkiye	Oyun ve Spor

2 Çalışmanın devamında (Kasapoğlu, 2007, *Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Birinci Kademe Dördüncü Sınıf Ana Dili Ders Kitaplarında Yazma Eğitimi ve Öğretimi*) kaynağı (Tez,...) olarak gösterilecektir.

◆ Berrin Kasapoğlu

Almanca Kunterbunt serisindeki tüm kitaplarda da tema ağırlıklı bir planlama görülmektedir. Seri içinde yer alan üç setin kitapları on iki temayı kapsamaktadır. Her eğitim-öğretim yılında tekrarlanan bu temalar aşağıdaki **iki aşamanın** izlenmesiyle ortaya çıkartılmıştır.

Birinci aşamada beş ana başlık altında **on iki alan** tespit edilmiştir (bkz. Tablo 2).

Tablo 2 (Tez, s. 45)

İlköğretim Birinci Kademedeki Kullanılan Kunterbunt Kitap Serisinde İşlenen Alanların Beş Ana Başlık Altında Gösterilmesi

Ana Başlıklar	Alanlar
Birey ve toplum açısından insan (Der Mensch in personaler und sozialer Hinsicht)	• Ben (Ich)
Bireyin yaşam alanları (seine Handlungsräume)	• İletişim içinde insanlar (Menschen miteinander)
	• Okul (Schule)
	• İş ve serbest zaman (Arbeit und Freizeit)
	• Trafik (Verkehr)
	• Burası ve başka yerler (Hier und anderswo)
Bireyin doğaya karşı ilgisi ve tutumu (seine Erfahrung und sein Umgang mit der Natur)	• Doğa (Natur)
Bireyin zamana karşı olan ilgisi ve zamanı nasıl kullandığı (seine Erfahrung und sein Umgang mit der Zeit)	• Yıl boyunca yaşananlar (Durch das Jahr)
Bireyin keşif ve hayal gücü (seine Entdeckungs- und Erfindungsgabe)	• Zaman (Zeit)
	• Yıl boyunca yaşananlar (Durch das Jahr)
	• İletişim araçları (Medien)
	• Teknoloji (Technik)
	• Hayal gücü (Fantasie)

(OKÖKK, s.6)

İkinci aşamada tespit edilen on iki alanda her eğitim-öğretim yılı için farklı bir tema başlığı belirlenmiştir (bkz. Tablo 2).

Tablo 3 (Tez, s. 46)

İlköğretim Birinci Kademedeki İşlenen Alanlara Yönelik Tema Dağılımı

Alanları	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
1. Ben	Bu benim	Yapabildiklerim	Böyle kendimi iyi hissediyorum	Hep büyüyorum
2. İletişim içinde insanlar	Bize katılır mısın?	Evimizde	İnsanların birbirine ihtiyacı vardır	Kimse yalnız yaşayamaz
3. Okul	Artık okuldayız	Okul nasıl bir yerdir?	Her yerde öğreniyoruz.	Farklı eyalet ve ülkelerdeki okullar
4. Trafik	Trafikte gözlerinizi açın	Trafiğin ortasında	Sürmek ve uçmak üzerine	Tekerleğin çevresi
5. İş ve serbest zaman	Oynamak ve çalışmak	Ben burayı tanıyorum	Çevreni düşün	İş zamanı ve serbest zaman
6. İletişim araçları	Filmler, fotoğraflar televizyon, radyo	Bunu bilmek istiyorum	Bunu gördün mü?	Medyasız olmak

7. Doğa	Ağaçlar, kediler ve diğerleri	Hayvanlar ve bitkiler ile yaşıyoruz	Su, bulutlar ve güneş ışığı	Hayatı önemsemek-Hayatı korumak
8. Teknoloji	Suyun çevresi	Suyun içinden ve havada	İcat etmek ve denemek	Niçin? Neden? Niye?
9. Zaman	Gün, ay, yıl	Zaman nasıl da geçiyor	Eskiden nasıldı?	Zamanlar değişiyor
10. Burası ve başka yerler	Good morning! Günaydın!	Enine boyuna Avrupa	Yolda	Akın ve uzak
11. Hayal gücü	Her şey hayal gücü	İnanılmaz	Masalımsı	Büyüleyici
12. Yıl Boyunca	Yıl Boyunca	Yıl Boyunca	Yıl Boyunca	Yıl Boyunca

(OKÖKK, s.6-7)

Okuma, dilbilgisi ve hayat bilgisi setlerinde işlenen bu temalar, sıralanması bakımından her eğitim-öğretim yılı içerisinde farklılık göstermekle birlikte, söz konusu eğitim yılının ders kitaplarında (OK, DBK, DBÇK, HBK, HBÇK, ÖKK' ları) aynı tutulmuştur.

Dört yıllık eğitim-öğretim sürecinde her alan farklı tema başlıkları altında, çocukların gelişim düzeyi dikkate alınarak *okuma*, *dilbilgisi* ve *hayat bilgisi* setlerinde işlenir. Çocukların büyümesine ve gelişmesine paralel olarak her alanın farklı temalar ile okuma, dilbilgisi ve hayat bilgisi olmak üzere üç derste dört eğitim-öğretim yılı boyunca işlenmesi alanların detaylı ve kapsamlı ele alınmasını sağlar ve öğrencileri hayata daha donanımlı hazırlar.

Öğretmen kılavuz kitaplarında her temanın başında yer alan bir şema, söz konusu temanın *okuma*, *dilbilgisi* ve *hayat bilgisi* kitapları arasında tema ilişkilerini gösterir ve bu temanın üç kitapla nasıl tamamlandığını açıklar.

12 temanın işlenmesi zorunlu olmayıp; tema seçimi sınıfın ilgi alanına ve ihtiyaçlarına göre öğretmene bırakılmıştır.

1.3. Kitapların Eğitsel Planının Tanıtılması Açısından Farklılıklar

Türkçe kitaplarında, setin eğitsel planı hakkında bilgi verilmemektedir.

Almanca örneğinde ise gerek Kunterbunt serisinin, gerekse seri içerisinde yer alan her bir setin eğitsel planı tanıtılmaktadır.

Kunterbunt serisinin eğitsel planı, seri içinde bulunan *okuma seti*, *dilbilgisi seti* ve *hayat bilgisi seti* öğretmen kılavuz kitaplarında aşağıdaki başlıklar altında tanıtılmaktadır:

- Ortak tema dağılımı
- Kunterbunt kitap serisinin temel işlevleri
- Dersin güvenilirliği
- Öğretme yetisi ve öğretimde-öğrenimde farklı çalışmalar

(TEZ, Bölüm 3.1 – 3.5)

◆ Berrin Kasapoğlu

Okuma kitabının eğitsel planı aşağıdaki başlıklar altında okuma kitabı öğretmen kılavuz kitabında açıklanmaktadır:

- Okuma kitabı ve okuma sevgisi
- Okumayı teşvik etmenin yolları
- Okuma yetisi ve dördüncü sınıf için alan standartları
- Okuma kitabının yapısı
 - Okuma kitabında tema dizilişi ve ünite yapısı
 - Okuma kitabında metinlerin seçimi
 - Okuma kitabında metinlerin ele alınış biçimi
 - Okuma kitabına açıklık kazandıran öğeler

(TEZ, Bölüm 3.5.)

Dilbilgisi kitabının eğitsel planı aşağıdaki başlıklar altında dilbilgisi kitabı öğretmen kılavuz kitabında açıklanmaktadır:

- Dilbilgisi kitabında dördüncü sınıf için öngörülen alan standartları
- Dilbilgisi kitabında temaları içeren on iki ünite
 - Dilbilgisi kitabında ünite yapısı
 - Dilbilgisi kitabında ek alıştırmalar
 - Dilbilgisi kitabına açıklık kazandıran öğeler

(TEZ, Bölüm 3.7.)

Gerek Kunterbunt serisinin, gerekse seriye ait setlerin eğitsel planlarının öğretmen kılavuz kitaplarında tanıtılması öğretmenlere, eğitim - öğretime ve öğrencilere katkı sağlayabilir. Bunun getirdiği avantajlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Öğretmen okuttuğu kitapları ciddiye alır
- Öğretmen bilgilenerken kitapları daha bilinçli kullanabilir
- Kitapların bilinçli kullanımı ile amaçlanan hedeflere daha sağlıklı ulaşılabilir
- Eğitim ve öğretim, öğretmenler ve dolayısıyla öğrenciler için daha eğlenceli hale gelir

Türkçe kitap setinin eğitsel plana yer vermemesi, bu kitapların 2004-2005 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanan yeni eğitim programlarına yönelik ilk yayınlar olması ile açıklanabilir.

1.4. Birbirine Paralel Düşen Kitaplar Arasında Tasarım Farklılıkları

Kunterbunt serisi ve Türkçe kitap seti karşılaştırıldığında Almanca okuma kitabı ile Türkçe ders kitabının birbirine paralel düştüğü görülmektedir.

Bu kitaplardan,

- Türkçe ders kitabı 216 sayfadan oluşmakta olup **32 metne** yer vermektedir.
- Almanca okuma kitabı 198 sayfadan oluşmakta olup **128 metne** yer vermektedir.

Metinlerin sayısı bakımından iki kitap arasındaki ciddi fark, Almanca okuma kitabında yer alan kısa, ancak önemli mesajlar içeren metinlerin sayıca fazla olmasından kaynaklanmaktadır. En az 7, en çok 13 metne yer veren temalardaki metinlerin 3-4 tanesi uzun metindir. 12. tema istisna olarak 26 metin içerir. Farklı türde ve uzunlukta olan metinlerden zorluk derecesi yüksek olanlar basitleştirilmiş şekli ile öğretmen kılavuz kitabında fotokopi örneği olarak verilmiştir. Bu basitleştirilmiş metinler, seviyesi düşük olan öğrenciler için düşünülmüştür. Her üniteye farklı zorluk derecelerine sahip metinlere yer verilmesi, ünitelerin sıraya bağlı kalmadan işlenmesini mümkün kılmıştır. 1.ünite temel alıştırma yöntemlerini içermesi özelliği taşıdığından, bu üniteyle başlanması önerilmektedir.

Her iki kitapta metin türleri karşılaştırıldığında, Almanca okuma kitabının Türkçe ders kitabına göre metin türleri bakımından daha zengin olduğu görülmektedir. Çeşitlilik röportaj, eleştiri, çizgi roman, anlam içermeyen metin (Nonsens), tarif, haber, yönerge v.b. metin türlerine yer vererek sağlanmıştır.

Kitaplar arasındaki diğer önemli bir fark ise, kitaplarda bulunan etkinlikler ile ilgilidir. Almanca okuma kitabında yer alan etkinliklerin, uygulanması ve hedefleri hakkında öğretmen kılavuz kitabında bilgilendirmeler, açıklamalar ve yönlendirmeler bulunurken, Türkçe ders kitabındaki etkinlikler hakkında öğretmen kılavuz kitabında bilgilendirmeler, açıklamalar ve yönlendirmeler bulunmamaktadır.

1.5. Metinlerin İşleniş Açısından Tasarım Farklılıkları

Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin etkinlikleri çalışma kitabında yer alır. Bu etkinlikler dilbilgisi ve dil becerileri etkinlikleri olarak öğretmen kılavuz kitabında bu kitabın sunduğu ilave etkinlikler ile birlikte metin işleme planı (Tez, Tablo 2) altına yerleştirilerek gösterilmiştir. Dilbilgisi etkinliklerinin metin işleme planı dahilinde yer alması, gerek dilbilgisi konusunun, gerekse metinlerin ayrıntılı, kapsamlı ve hedefe yönelik işlenmesini güçleştirebilir.

Metin işleme planında yer alan metinle ilgili etkinlikleri incelediğimizde, etkinliklerin birbirinden kopuk olduğu görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabı, etkinliklerin hangi amaçla tasarlandığı, bir etkinliğin bir sonraki veya bir önceki etkinliğe katkısının ne olduğu, öğrencilere neleri öğretmeyi hedeflediği konusunda bilgi vermemektedir. Bir konunun veya bir etkinliğin pedagojik açıdan nasıl ele alınması veya hangi noktalara hassasiyet gösterilmesi gerektiği hususunda öneriler getirmemiştir. Tema ve konular hakkında öğretmene bilgi verilmemiş, yardımcı kaynak önerilmemiştir. Metin işleme planında etkinlikler öğretmene adım adım gösterilmiş, ancak etkinliğin içeriği ve amacı hakkında açıklayıcı bilgiler verilmemiştir. Tema bütününde yer alan etkinliklerin temayı bir bütün olarak irdeleme özelliğinde olma-

◆ Berrin Kasapoğlu

ması; metinlere temayı işlemeye yönelik bir araç olmalarından çok, bir amaç niteliğini taşıyan özellik kazandırmıştır. Sayılan bu özellikler ile öğretmen kılavuz kitabının işlevsel olma özelliği zayıflamaktadır.

Almanca okuma kitabında yer alan metinlerin etkinlikleri *okuma kitabı öğretmen kılavuz kitabında* metin işleme planı kapsamında sunulmuştur. Bu etkinliklere yönelik çalışma sayfaları ise *fotokopi örnekleri* olarak okuma kitabı öğretmen kılavuz kitabının sonunda ayrılabilir şekilde toplu halde verilmiştir. Uygulanacak çalışma sayfası istendiğinde öğretmen tarafından çoğaltılarak öğrencilere dağıtılır.

Her metin, aşağıda belirtilen metin işleme planı kapsamındaki aşamaları ile ele alınır:

- Konu ile ilgili bilgi aktarımı (Sachinformation)
- Ders içi çalışmalarına yönelik öneriler (Anregungen zur Unterrichtsarbeit)
 - Giriş hazırlığı (Antizipation)
 - Metnin, fotoğraf ya da resmin işlenmesi (Textbearbeitung, Bildbearbeitung)
 - Metinle, fotoğrafla, resimle ilgili çalışmaların sürdürülmesi (Weiterführung)
 - Destekleyici bakış açıları (Förderaspekte)
- Teknik destek (Service)

(TEZ, Bölüm 3.6.1.2.)

- *Konu ile ilgili bilgi aktarımı* bölümünde öğretmene konu hakkında bilgi verilir. Örneğin konu ile bağlantılı görülen önemli kelimelerin ve terimlerin açıklanması (senaryo, unicef, nasyonal sosyalizm, balad gibi); yazar hakkında kapsamlı bilgi (eserleri, dünya görüşleri, eserleri hakkında yapılmış yorumlar, röportajlarından yapılmış alıntılar, daha ayrıntılı bilgi için internet sayfaları, web sayfaları gibi); konunun öğrenciler açısından önemi; konu kapsamında yer alan resmin, fotoğrafın v.b. tasviri ve metin ile ilişkisi; metin alıntısı ise, içeriği veya özeti; konu ile ilgili kitap önerileri; internet adresleri;

- *Ders içi çalışmaların* ilk aşaması olan

→ *Giriş hazırlığında* öğretmene öğrencileri derse fikrinsel ve duygusal olarak hazırlayabilmesi için önerilerde bulunulur. Konunun öğrenciler üzerindeki önemine değinilir ve açıklama yapılması gereken hususlara dikkat çekilir.

→ *Metnin işlenmesi* aşamasında, metnin nasıl hangi aşamada, hangi etkinliklerle ele alınacağı açıklanır, etkinliklerin hedefleri belirtilir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi doğrultusunda destekleyici öneriler getirilir, etkinliklerin birbirini nasıl desteklediği ve tamamladığı konusunda açıklamalarda bulunulur, yorumlar yapılır. Öğrencileri aktif kılacak uygulamalı etkinlikler sunulur.

→ *Destekleyici bakış açısı* altında, yapılan çalışmalar neticesinde kazanımlar ifade edilir. Gerçeklerin saptanması, farklı görüşlerin aktarılması, konu veya olay karşısında duyguların ifade edilmesi, fikirlerin karşılaştırılması gibi.

- *Teknik destek* başlığı altında metnin işlenmesi kapsamında kullanılacak fotokopi örneklerinin numaraları verilir. Ayrıca söz konusu metinden hareketle *dilbilgisi kitabı* ve *hayat bilgisi kitabının* ilgili sayfalarına sayfa numaraları verilerek göndermeler yapılır. Bu uygulama ile öğretmen, öğrencilerini hayat bilgisi ve dilbilgisi kitaplarına yönlendirerek konuya doğru zamanda açılım getirilmesini sağlar ve konuyla ilgili dil gelişimini destekler. Kunterbunt serisi içindeki kitaplar arasında yapılan bu yönlendirmeler ile her *tema* okuma, dilbilgisi ve hayat bilgisi olmak üzere üç farklı alandan desteklenir. Böylece öğrenciler temaya daha geniş bir perspektiften bakma fırsatını yakalayabilirler.

Kunterbunt serisinin **temel işlevleri** olan *yaşanan dünyayı aydınlatmak, genişletmek ve aktif katılım ile etkilemek* yaklaşımlarının, metinlerin işlenişinde etkinlikler kapsamında her zaman temel alınarak işlendiği görülmektedir (TEZ, Bölüm 4.2.2.).

Türkçe ve Almanca ana dili ders kitaplarında tasarım farklılıkları üzerinde durulan bu bölümün neticesinde Türkçe Ana dili ders kitaplarına yönelik öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

1.6. Dilbilgisi Çalışmaları Açısından Farklılıklar

Kunterbunt serisi içerisinde **dilbilgisi**, ikinci sınıftan itibaren *dilbilgisi kitabı*, *dilbilgisi kitabı öğretmen kılavuz kitabı* ve *dilbilgisi çalışma kitabı* olmak üzere üç kitaplı bir set olarak yerini alır. Böylece dilbilgisi konusunun *sözlü anlatım çalışmaları*, *yazılı anlatım çalışmaları*, *imla bilgisi çalışmaları* ve *dilbilgisi çalışmaları* çerçevesinde daha ayrıntılı, kademeli olarak tekrara dayalı ve sistematik bir şekilde işlenmesi mümkün olabilmektedir. Özellikle *kelime*, *imla*, *dikte* ve *yazma* çalışmaları her temada *akılda tutulması zor kelimeleri öğrenmek* (Tez, s.76), *imla fişleri* (tez, s.84), *öğrendiklerim* (Tez, s.85), *dikte çalışması* (Tez, s.86) ve *yazma konferansı* (Tez, s.86) gibi yöntemlerle sistemli olarak tekrar edilerek uygulanır. Ayrıca dilbilgisi kitabında her temanın sonunda *seçimlik alıştırmalar* (Tez, s.78) ve kitabın sonunda *toplu alıştırmalar* (Tez, s. 78) olmak üzere farklı hedefler için alıştırmalar bulunur. *Seçimlik alıştırmalar* yapılması zorunlu olmayan, öğrencilerin eksiklerini tamamlamak amacıyla bağımsızca yapabileceği alıştırmalardır. Toplu alıştırmalar ise temalardan tamamen bağımsızdır. Öğrencinin ihtiyaç durumunda baş vurabileceği kelime, cümle, metin düzeltme, metin tasarlama gibi etkinlikleri içerir. Kitabın sonunda ayrıca bir *kelime listesi* ve bir *dilbilgisi terimleri sözlüğü* bulunur. İlköğretim 4. sınıf dilbilgisi kitabındaki kelime listesinde, *akılda tutulması zor kelimeleri öğrenmek* yöntemi ile ele alınan kelimelerle birlikte 477 sözcük alfabetik sırasıyla yer alır. Bu kelimelerden isimler, tanımlık ve çoğul şekilleriyle; fiiller üçüncü tekil şahıs ve geçmiş zaman şekilleriyle; sıfatlar ise karşılaştırma ve üstünlük dereceleriyle verilmiştir.

Aynı kitabın terimler sözlüğünde 53 terim bulunmaktadır. Bu terimler dördüncü sınıfa kadar işlenen tüm terimleri kapsar. Öğrencinin, önceki yıllarda görmüş olduğu terimleri, sözlükte bir örnekle, anlaşılır bir tanımla bulabilmesi çalışmalarını oldukça kolaylaştırır ve destekler.

◆ Berrin Kasapoğlu

Kelime listesinde yer alan 477 sözcük ile terimler sözlüğünde yer alan 53 terim, söz konusu öğretim yılında kazandırılması hedeflenen sözcük sayısını belirlemektedir. Öğretilmesi hedeflenen sözcüklerin belirlenmiş olması, öğretmeni amaca yönelik daha bilinçli davranmaya yönleltecektir.

Ödev kitabı olarak hazırlanan dilbilgisi çalışma kitabı ile konuların pekiştirilmesi ve bireysel öğrenme amaçlanır.

Eğitim alanında yapılan yenilikler çerçevesinde Türkiye’de ilk defa 2005-2006 eğitim öğretim yılında ders kitapları **yapılandırmacı** yaklaşım doğrultusunda set olarak düzenlenmiştir. Dil bilgisi konusu beş eğitim-öğretim yılı boyunca Türkçe setinin içinde yer alır. 4. sınıf Türkçe setinde Metin işleme planı kapsamında (Tez, Tablo 1), anlama bölümü altında yer alan *söz varlığını geliştirme* ile kendini ifade etme bölümü altında yer alan *söz varlığını kullanma* başlıkları ile verilen dil bilgisi çalışmalarını Almandadaki uygulamayla karşılaştırdığımızda, Almandada dilbilgisi konusunun öğrenciyi gerek nicelik, gerekse nitelik bakımından çok daha ileri bir düzeye taşıyabileceği söylenebilir.

1.7. Türkçe Ana Dili Ders Kitaplarının Tasarımlarına Yönelik Öneriler

- Ana dili Türkçe ders kitapları, *okuma ve dilbilgisi* olmak üzere iki set halinde sunulmalıdır. Böylece gerek metinlerin, gerekse dilbilgisi konusunun daha detaylı, kapsamlı ve sistematik ele alınması mümkün olabilir.

- Aynı tema başlıklarının her eğitim-öğretim yılında tekrarlanması yerine, söz konusu olan tema başlığı bir alan kabul edilerek, bu alandan her eğitim-öğretim yılı için farklı tema başlıkları geliştirilebilir. Böylece her alan, çocukların gelişimi dikkate alınarak farklı açılımlarla işlenebilir. Almanca örneğinde bir alan olarak kabul edilen *okul*, dört yıllık eğitim-öğretim sürecinde sırasıyla *Artık Okuldayız*, *Okul Nasıl Bir Yerdir*, *Her Yerde Öğreniyoruz ve Farklı Eyalet ve Ülkelerdeki Okullar* tema başlıkları ile işlenmiştir. Tablo 9’da bütün alanların yıllarına göre kademeli işlenişi gösterilmiştir (bkz.Bölüm 1.2.). Her eğitim ve öğretim yılında çocuklar ile birlikte temaların içerdiği alanlar da kademeli olarak genişlemektedir.

- Kitaplarda eğitsel planın tanıtılması, kitapların temel işlevleri, dersin güvenilirliği v.b. (bkz. Bölüm 3) hususlarında öğretmenin bilgilendirilmesi ile kitapların daha bilinçli ve hedefe yönelik kullanılması sağlanabilir.

- Kitaplarda kelime anlamı veren sözlükler yanında, terim sözlükleri ve kazandırılması hedeflenen sözcük listeleri de yer almalıdır. Böylece öğretmenin de söz konusu eğitim öğretim yılında öğrenilmesi hedeflenen sözcüklerin kullanımına özen göstermesi sağlanabilir.

- Öğretmen kılavuz kitabında (ÖKK) temanın öğrenciler için önemi ve hedefleri açıklanmalıdır.

ÖKK’da konular, temalar ve yazarlar hakkında açıklamalara yer vererek temel bilgilerin aktarımında bir düzen sağlanabilir.

ÖKK’da metin ile ilgili etkinliklerin hedefleri belirtilmelidir.

ÖKK’da etkinliğin nasıl uygulanacağı yönünde açıklamalar, öneriler ve yönlendirmeler yapılmalıdır.

ÖKK'da etkinlikler birbirini tamamlayıcı, pekiştirici ve geliştirici nitelikte olmalıdır.

ÖKK'da dilbilgisi etkinliklerinin hedefleri verilmelidir. Dilbilgisinde kelime, imla v.b. çalışmalar için yöntemler önerilmelidir ve bu doğrultuda yapılan çalışmalar sistematik biçimde yürütülmelidir.

ÖKK'da ders kitaplarının ve bunlara ait etkinliklerin hazırlanmasında kullanılan kaynaklar belirtilmelidir; bunların dışında öğretmeni destekleyecek kaynak isimler önerilmelidir.

- Kitaplarda, nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinden alıntı yoluyla derlenen metinlere yer verilmelidir. Eserin yazarı ve eserin içeriği hakkında yapılan dozunda bilgilendirme ile öğrenciler, eserin bütününe okumaya heveslendirilebilir.

- Kitaplarda çağdaş çocuk edebiyatı yazarlarının eserlerine yer verilmelidir.

- Yazarların hayatı, öğrencilerin ilgisini çekecek nitelikte tanıtılmalıdır. Yazarların dünya görüşü, eserleri hakkında yapılan yorumları, röportajlarından alıntıları, fotoğrafları, daha ayrıntılı bilgi için başvurabilecekleri web sayfaları gibi bilgilendirmelerle öğrencilerin yazara olan merakı artırılarak, eserlerini okumaları teşvik edilebilir.

- Seçilen metinler daha çok çocuğun dünyasını yansıtan nitelikte olmalıdır. Çocukların karşılaşılabilecekleri sorunları ve bu sorunların üstesinden nasıl gelebileceklerini onlara düşündürebilen metinler ile hayata hazırlanmaları daha etkili olabilir.

- Kitaplarda öğrencileri düşünmeye, araştırmaya, geliştirmeye yönelik önemli mesajlar içeren metinlere yer verilmelidir ve metin sayısı artırılmalıdır. Özellikle felsefi boyutta önemli mesajlar içeren kısa metinlerle bu sayı artırılabilir. Kısa metinler kullanılarak öğrencilerin düşünce üretmeleri daha kolay olmaktadır.

- Metinlerin işlenmesi esnasında satır sayısından istifade edilmelidir. Böylelikle metin üzerinde konuşurken öğretmen ile bağlantı kurma kolaylaşmaktadır.

- Kitaplardaki çizgi resim ve fotoğraflar, öğrencilerin gelişim düzeyine uygun, ilgi çekici, düşündürücü, estetik duygusunu geliştirici ve merak uyandırıcı özelliklerde olmalıdır.

2. İki Ana Dili Ders Kitaplarındaki Dilbilgisi ve Dil Becerilerine Yönelik Alıştırmaların Sayısal Dağılımı

Dördüncü sınıf Türkçe ve Almanca ana dili ders kitaplarının incelenmesi sonucunda kitaplarda dilbilgisi ve becerilerine yönelik ortak alıştırmaları belirlenmiştir.

Her iki ana dili ders kitaplarında, **dilbilgisi becerilerine** yönelik **dilbilgisi** ve **kelime** alıştırmalarına yer verilirken, **dil becerilerine** yönelik **görsel okuma**, **görsel sunu**, **dinleme**, **konuşma**, **okuma** ve **yazma** alıştırmalarına yer verilmiştir.

Ancak Türkçe ve Almanca ana dili ders kitapları daha önce ifade edildiği gibi sayı bakımından paralellik göstermemektedir.

◆ Berrin Kasapoğlu

Ana dili **Türkçe** ders kitapları seti, *ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı* olmak üzere **üç kitaptan** oluşurken, **Almanca** kitapları seti *okuma kitabı, okuma kitabı öğretmen kılavuz kitabı, dilbilgisi kitabı, dilbilgisi öğretmen kılavuz kitabı ve dilbilgisi çalışma kitabı* olmak üzere **beş kitaptan** oluşmaktadır.

Tablo 4, Türkçe ve Almanca ders kitaplarında dilbilgisi ve dil becerileri etkinliklerine yönelik alıştırmaların sayısal dağılımını göstermektedir.

Tablo 4 (Tez, s. 99)

Türkçe ve Almanca Ders Kitaplarında Dilbilgisi ve Dil Becerileri Etkinliklerine Yönelik Alıştırmaların Sayısal Dağılımı

	Kelime	Dilbilgisi	Görsel Okuma	Görsel Sunu	Dinleme	Okuma	Konuşma	YAZMA	
								Metne Yön.	Serbest
Türkçe Ana Dili Ders Kitapları (3 Kitap)	126	64	46	80	45	34	464	149	135
								284	
Almanca Ana Dili Ders Kitapları (5 Kitap)	438	179	54	144	11	116	247	266	176
								442	

Tablo incelendiğinde,

- Türkçe kitaplarında *konuşma* becerisinin ağırlıklı olarak işlendiği,
- Almanca kitaplarında ise özellikle kelime etkinliklerine ve *yazma* becerisine büyük ölçüde yer verildiği görülmektedir.

Tablo 4'te yer alan rakamların karşılaştırılması, her iki ana dilde incelenen kitap sayılarının farklı olması bakımından bizi çok sağlıklı bir neticeye ulaştıramayacağından Tablo 5'te her iki ana dilde kitap başına düşen ortalama alıştırma sayıları karşılaştırılmıştır.

Tablo 5 (Tez, s. 100)

Türkçe ve Almanca Ders Kitaplarında Dilbilgisi ve Dil Becerileri Etkinliklerine Yönelik Alıştırmaların Kitap Başına Düşen Ortalama Alıştırma Sayıları

Alanlar	Kitap başına düşen ortalama alıştırma sayıları	
	Türkçe (3 Kitap)	Almanca (5 kitap)
Kelime	42	87
Dilbilgisi	21	35
Görsel Okuma	15	10
Görsel Sunu	26	28
Dinleme	15	2
Okuma	11	23
Konuşma	154	48
Yazma	94	88

Tablo 5'te Türkçe ve Almanca ana dili ders kitaplarında bir kitaba düşen ortalama alıştırmaya sayıları incelendiğinde

- Türkçe kitaplarında *görsel okuma, dinleme ve konuşma* alıştırmalarının artı farklar ortaya koyduğu görülmektedir.
- Almanca kitaplarında ise *kelime, dilbilgisi ve okuma* alıştırmalarının belirgin bir üstünlük sağladığı görülmektedir.
- *Görsel sunu* alıştırmaları ise her iki ana dili ders kitaplarında birbirine yakındır.
- Araştırma konumuz olan *yazmaya* gelince, Türkçedeki artı farka karşılık bu rakam kitap sayısı olan üç ile, Almanca ana dili eğitiminde 5 ile çarpılacağına göz önünde tutulması gerekir. Ayrıca, çalışmamızda kitap setleri arasında paralelliği sağlamak amacı ile inceleme dışında bıraktığımız Kunterbunt serisinde yer alan hayat bilgisi kitaplarını (3) da göz önüne aldığımızda, aradaki farkın çok daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır (Tez, s.206).

3. Türkçe ve Almanca Ana Dili Ders Kitaplarında Yazma Çalışmalarının Örnek bir Ünite Kapsamında Nicelik ve Nitelik Bakımından Değerlendirilmesi

İlköğretim birinci kademe dördüncü sınıf Türkçe ve Almanca ana dili ders kitaplarında yazma çalışmaları örnek bir ünite kapsamında incelenmiştir. Her iki ana dili ders kitabında örnek ünite olarak birinci ünite seçilmiştir. Bunun nedeni birinci ünitelerin kitapların genel yapısını ortaya koyması ve birinci üniteyi takip eden ünitelerde bu yapının tekrarlanmasıdır.

İki ana dili ders kitaplarının ilk ünitelerinde de kişinin toplumsal yaşamdaki önemi vurgulanmaktadır. Üç kitaptan meydana gelen Türkçe kitap setindeki kitapların birinci ünitesinde *Birey ve Toplum* teması işlenmiştir. Beş kitaptan meydana gelen Kunterbunt serisindeki okuma seti ve dilbilgisi setindeki kitaplarda ise birinci ünite olarak *Kimse Yalnız Yaşayamaz* teması işlenmiştir.

Çalışmamızda bu tema içinde yer alan yazma uygulamalarına yönelik incelemelerde üç yazma türü tespit edilmiştir (Tez, Bölüm 4.1.):

- Metne yönelik yazma çalışmaları
- Yönlendirilmiş yazma çalışma (gebundenenes Schreiben)
- Bağımsız yazma çalışmaları (unabhängiges Schreiben)

Metne yönelik yazma çalışmaları Metni anlamaya yönelik çalışmalar olup, metni aynen yazma, metnin içeriğine yönelik sorular çıkartma, metin ile ilgili tahminde bulunma, metin paragraflarını tespit etme ve başlık bulma, düzensiz olarak verilen cümleleri yeniden sıraya koyma, metnin ana duygusunu veya ana fikrini bulma, hikâyenin haritasını oluşturma, kişilik tahlili yapma, neden-sonuç ilişkisi kurma, karşılaştırma ve sınıflandırma yapma, kanıt gösterme (çünkü), metne ait görselleri okuma, metinlerin ortak ve farklı yönlerini tespit ederek karşılaştırma yapma, verilen örneğe uygun bir metin yazma, içerik veya özet yazma, değerlendirme yapma, metni bir diyaloga veya senaryoya çevirme v.b. şeklindedir.

Yönlendirilmiş yazma çalışmaları Sorulan soruları cevaplandırarak bir metin oluşturma, beyin fırtınası veya çağrışım yolu ile bir konu hakkında duygu, düşünce, fikir toplama; bir resimden veya fotoğraftan sorular çıkarma; bilgi ve tecrübeye dayanarak sınıflandırma veya karşılaştırma yapma v.b. şeklindedir.

Bağımsız yazma çalışmaları Öğrencinin yazım kurallarını dikkate alarak kendi üslubunda duygu ve düşüncelerini çeşitli metin türlerinde ifade etmesini hedefler. Örneğin şiir, hikâye, diyalog, senaryo, mektup, röportaj, bildiri metinleri veya yarım bırakılmış metinleri tamamlama gibi.

2. Bölümde yer alan Tablo 4'te Türkçe ve Almanca ders kitaplarında dilbilgisi ve dil becerileri etkinliklerine yönelik alıştırmaların sayısal dağılımı verilmiştir. Bu tabloda serbest yazma (freies Schreiben) altında verilen rakamlar hem yönlendirilmiş yazma, hem de bağımsız yazma etkinliklerini kapsamaktadır.

3.1. Örnek Ünite Kapsamında Yazma Çalışmalarının Nicelik Açısından Değerlendirilmesi

Türkçe ve Almanca ana dili ders kitaplarında yazma çalışmaları birinci ünite kapsamında yukarıda saydığımız *metne yönelik yazma*, *yönlendirilmiş yazma* ve *bağımsız yazma* olmak üzere üç yazma türü altında farklı başlıklar altında incelenmiştir.

Türkçe kitaplarında *Birey ve Toplum* adı altında yer alan birinci ünite yazma çalışmaları aşağıdaki dört başlık altında ele alınmıştır (Tez, s.103):

- 1) Çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabında birinci ünite metinlerine ait *yazma* çalışmalarının incelenmesi
- 2) Çalışma kitabında ölçme ve değerlendirme soruları altında yer alan *yazma* çalışmalarının incelenmesi
- 3) Ders kitabında *birey ve toplum* temasında değerlendirme soruları altında yer alan *yazma* çalışmalarının incelenmesi
- 4) Öğretmen kılavuz kitabında proje çalışması altında yer alan *yazma* çalışmasının incelenmesi

Almanca kitaplarında *Kimse Yalnız Yaşayamaz* adı altında yer alan birinci ünite yazma çalışmaları aşağıdaki sekiz başlık altında ele alınmıştır (Tez, s.135):

- 1) Okuma kitabında temanın sonunda *Niko'nun Önerileri* altında yer alan *yazma* çalışmasının incelenmesi
- 2) Okuma kitabı öğretmen kılavuz kitabında birinci ünite metinlerine ait *yazma* çalışmalarının incelenmesi
- 3) Dilbilgisi kitabında *Kimse Yalnız Yaşayamaz* ünitesine ait *yazma* çalışmalarının incelenmesi
- 4) Dilbilgisi kitabında *Kimse Yalnız Yaşayamaz* ünitesinin sonunda *Seçimlik Alıştırmalarda* yer alan *yazma* çalışmalarının incelenmesi
- 5) Dilbilgisi kitabının sonundaki *Toplu Alıştırmalarda* yer alan *yazma* çalışmalarının incelenmesi

6) Dilbilgisi kitabı öğretmen kılavuz kitabında *Kimse Yalnız Yaşayamaz* ünitesine ait yazma çalışmalarının incelenmesi

7) Dilbilgisi kitabı öğretmen kılavuz kitabında fotokopi örneklerinde *Öğrendiklerim* başlığı altında yer alan yazma çalışmalarının incelenmesi

8) Dilbilgisi çalışma kitabında birinci ünite yazma çalışmalarının incelenmesi

Tablo 6 Türkçe ve Almanca ders kitaplarının birinci ünitelerinde yer alan *metne yönelik, yönlendirilmiş ve bağımsız yazma* çalışmalarının sayısal dağılımını göstermektedir.

Tablo 6 (Tez, s.189)

Türkçe ve Almanca Ders Kitaplarının Örnek Ünitelerinde Yazma Çalışmaları Etkinliklerinin Sayısal Dağılımı

Ana Dili Ders Kitapları	Örnek Ünite	Metne Yönelik Yazma	Yönlendirilmiş Yazma	Bağımsız Yazma
Türkçe Kitapları	Birey ve Toplum	24	5	13
Almanca Kitapları	Kimse Yalnız Yaşayamaz	18	14	4

İncelenen örnek ünitelerde Türkçe’de **24 metne yönelik yazma** çalışmasına yer verilirken, Almanca’ da **18** çalışması yer almaktadır. *Yönlendirilmiş yazma* çalışmalarında ise Türkçe’de **5**, Almanca’da **14** yazma çalışması bulunurken *bağımsız yazma* çalışmasında tam tersi olarak Türkçe’de **13** ve Almanca’da **4** çalışmaya yer verilmiştir.

Ele alınan örnek ünitelerde,

metne yönelik yazma çalışmaları Türkçe’de Almanca’ ya göre daha fazla yapılmaktadır.

Yönlendirilmiş yazma çalışmalarında Türkçe’ de 5 etkinliğe yer verilirken, Almanca’ da hemen hemen üç katı daha fazla etkinlik yapılmaktadır.

Bağımsız yazma çalışmalarında ise tam tersi bir uygulama göze çarpmaktadır. Türkçe’deki 13 bağımsız yazma etkinliğine karşın, Almanca’da bu sayının üçte biri kadar etkinlik yer almaktadır. Burada *bağımsız yazma çalışmalarının sayıca fazla olması, yazma becerisini ne kadar geliştirir*, sorusunu sormak gerekir. Bu konudaki serbestlik, donanım eksikliğine bağlı olarak ne yazacağını nasıl yazacağını bilememe sonucunu getirir ki, bu da yazmaya karşı isteksizlik doğurur.

Almanca kitapları, çok sayıda yönlendirilmiş yazma etkinliklerine yer vererek, öğrencileri **bağımsız yazmaya hazırlar**. Buna karşılık Türkçe kitapları, daha az yönlendirilmiş yazma etkinlikleri yaptırmasına rağmen, daha fazla bağımsız yazma çalışması ister (Tez. Bölüm 4.3.).

3.2. Örnek Ünite Kapsamında Yazma Çalışmalarının Nitelik Açısından Değerlendirilmesi

Her iki ana dili ders kitaplarında yer alan metinler, dil becerilerine yönelik etkinlikler ile çözümlenmeye çalışılır. Bu etkinlikler *metne yönelik yazma* ve *yönlendi-*

rilmiş yazma kapsamında sunulan *dil ve üslup, karşılaştırma, sınıflama, farklı düşünme, değerlendirme, özetleme* v.b. çalışmalardır. Dilsel ve zihinsel becerileri geliştirme hedefini güden bu çalışmalar aynı zamanda öğrencileri bağımsız yazma seviyesine hazırlar.

Türkçe ve Almanca ana dili ders kitaplarında tespit edilen metne *yönelik yazma, yönlendirilmiş yazma ve bağımsız yazma* türleri işlenişleri bakımından farklılıklar gösterirler. Aşağıda türlerin işlenişlerinde ortaya çıkan farklılıklar üzerinde durulacaktır.

Metne Yönelik Yazma Açısından Farklılıklar

Ana dili Almanca ders kitapları, ana dili Türkçe ders kitaplarından farklı olarak metni anlamaya (çözümlemeye) yönelik etkinlikler yanında, *dikte çalışmalarına ve metin düzeltme çalışmalarına* önemli ölçüde yer vermektedir.

Türkçe kitaplarında metni anlamaya yönelik soruların cevapları, metin içinde düşünmeden, sorgulamadan, eleştirmeden kolayca bulunabilen, bir bakıma metni tekrar eden cümlelerdir.

Almanca örneğinde ise, öğrencinin metni anlayıp anlamadığını ölçmek üzere farklı yollara başvurulur. Bunlardan biri de çoktan seçmeli bir test uygulamasıdır. Bu yöntemle aynı zamanda öğrencinin dikkatli okuma becerisi de geliştirilir. Test dışında, öğrencilere kendilerini kahramanların yerine koyarak, söz konusu olayda nasıl davranacakları, kahramanların farklı davranışları sonucunda olayların nasıl bir gelişme göstereceği şeklinde sorular yöneltilerek düşünme, sorgulama, eleştirme fırsatı verilir ve olaylara farklı açılardan bakma becerisi kazandırılmaya çalışılır.

Türkçe örneğinde *Arkadaş edinmek Zor mu?* metninde (Tez, s.117) Ayla ve Okan'ın kişilik özelliklerinin yazılması istenir. Metin içinde her ikisinin de kişilik özellikleri zaten belirtildiği için bu tür yazma çalışmasının tekrardan öteye geçmediği açıktır.

Almanca' da *Arkadaşlar* metninde (Tez, s.150) öğrencilerden, birbirleriyle diyalog halinde olan yaban arısı ile solucanın kişiliklerini tahlil etmeleri istenir. Öğrenciler burada, Türkçe örneğinden farklı olarak, bir diyalogdan hareketle düşünerek ve yorum yaparak soruyu cevaplandırır. Aynı şekilde dört kelimedenden oluşan ve görsel bir şiir olan köprü metni (Tez, s.141) *köprü, sen, ben ve sözcükler* kelimeleri ile bir köprü görüntüsü oluşturur. *Köprü*, metnin başlığını; *sen* ve *ben* köprünün ayaklarını; *sözcükler* kelimeleri ise ayakları birbirine bağlayan gövdeyi oluşturur. Öğrenciye düşünmek için sadece malzeme verilmiş olup, buna dayanarak öğrenciden kişiler arasında hangi sözcüklerin köprü oluşturabileceği veya sözcükler dışında köprü oluşturabilecek bağların neler olabileceği sorulur. Öğrencilere hazır bir şeylerin sunulmaması, onlara düşünmeyi, irdelemeyi ve problem çözmeyi öğretmektedir.

Türkçe örneğinde *kurallara uygun yazabilme* çerçevesinde metinlerde *noktalamaya* işaretleri üzerinde alıştırmalar sunulurken, Almanca örneğinde bütün ünitelerde *noktalamaya* işaretleri yanında, *yazım kurallarına yönelik metin düzeltme* etkinlikleri ve *dikte çalışmalarına* yer verilmektedir. Metin düzeltme etkinliklerinde, öğrencilerden kendi üsluplarında ve kendi yaş gruplarında sıkça yapılan yanlışlarla yazılmış metinleri *imla, dilbilgisi, cümle ve anlam* açısından düzeltmeleri istenir. Öğrencilere yaptıkları hataların komik ve esprili metinler üzerinde gösterilmesi, onların ilgisini çekmekte ve

onları çalışmaya teşvik etmektedir. Dikte metinlerinin içerikleri, tema kapsamında işlenen konularla ilgilidir. Metnin aynen yazılması ile öğrencilere kelimeleri ve yapıları doğru şekil ve dizileriyle yazma imkanı verilirken, konuyla ilgili kelimeler, cümle yapıları ve içerikler de aynı zamanda tekrar edilerek pekiştirilir. *Metin düzeltme ve dikte* çalışmalarının her üniteye tekrarlanması öğrencilerin belli bir sistem içerisinde gelişim göstererek öğrendiklerini özümsemesini sağlar. (Tez, Bölüm 4.2.9.1.).

Türkçe ve Almanca ders kitaplarında örnek ünite olarak incelenen birinci ünitelerde, *metne yönelik yazma* çalışmalarında Türkçe kitaplarındaki etkinlik sayısının Almanca kitaplarına göre %30 daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Tez, Tablo 22).

Yönlendirilmiş Yazma Açısından Farklılıklar

Yönlendirilmiş yazma çalışmalarında, öğrenciler işlenen konu hakkında düşünmeye, sorgulamaya, yorumlamaya ve değerlendirme yapmaya teşvik edilir. Bu kapsamda iki etkinlik grubu tespit edilmiştir:

- konu ile ilgili yazma alıştırmaları
- öykü yazma alıştırmaları

Türkçe örneğinde, öğretmen kılavuz kitabı sunduğu *yazma alıştırmaları* hakkında bilgilendirici ve yönlendirici açıklamalara yer vermemiştir. Ayrıca söz konusu alıştırmalar ile ulaşılmak istenen hedefler belirtilmemiştir.

Almanca örneğinde, öğretmen kılavuz kitabı öğretmeni bilgilendirmeleri ve açıklamaları ile belirtilen hedef doğrultusunda yönlendirir. Yönlendirilmiş çalışmalar kapsamında birbirini tamamlayan etkinlikler ile konu daha da genişletilir ve öğrencilere yeni bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılır.

Yönlendirilmiş yazmanın ikinci grubunu teşkil eden *öykü yazma* alıştırmalarına yer veren Türkçe kitapları, öğrenciye öykü yazmanın aşamalarını uygulamalı alıştırmalar yaptırarak öğretmeden, onlardan öykü yazmalarını talep eder. Bunun sonucunda öyküyü nasıl tasarlayacağını bilemeyen öğrencinin motivasyonu düşebilmektedir.

Öğrencileri bağımsız yazmaya hazırlayan *öykü yazma* alıştırmaları Almanca kitaplarında sık tekrarlarla ve farklı tekniklerle uygulanmıştır. Yönlendirmeler doğrultusunda, öğrenciler fikir toplarlar ve topladıkları fikirlerden bir seçim yaparak öykülerini yazarlar.

İncelenen örnek ünitelerde, Almanca kitaplarının Türkçe kitaplarına göre 3 kat daha fazla *yönlendirilmiş yazma* etkinliğine yer verdiği tespit edilmiştir (Tez, Tablo 22).

Bağımsız Yazma Açısından Farklılıklar

Türkçe ve Almanca kitaplarında bağımsız yazma çalışmaları kapsamında önemli farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Örnek ünitelerde incelenen *bağımsız yazma* çalışmalarında Türkçe' deki etkinlikler Almanca' da ki etkinliklere göre 3 kat fazladır.

Almanların tipik eğitim anlayışı burada da kendini göstermektedir. Şöyle ki Almanca' da, bağımsız yazmaya hazırlık aşaması olan *yönlendirilmiş yazma* çalışma-

larına daha fazla önem verilerek, eksikler ve hatalar en aza indirgenir. Böylece hedef davranış olan bağımsız yazmada öğrencinin başarı seviyesi yükseltilmiş olur. Türkçe’de ise, çok az yönlendirilmiş yazma etkinliklerine yer verildiğinden, hazırlık aşaması yetersiz kalmaktadır. Bu donanım bağımsız yazmada istenen çok sayıdaki etkinliklerde, öğrencilerin başarı seviyesi nitelik bakımından düşük kalmaktadır. Öğrencilerin, hazırlık aşaması olan yönlendirilmiş yazmada eksiklik ve hatalarının giderilmeyip, bunların bağımsız yazma aşamasında giderilmeye çalışılması ise, öğrencilerde yazmaya karşı bir özgüven eksikliği ve isteksizlik yaratabilir.

Çalışmamızda 4. sınıfa gelen bir öğrencinin, kendisini metinlerin içerdiği konular veya tema bütününde bağımsız olarak ifade edebileceği varsayımından hareket etmiştik. Ancak Türkçe kitaplarındaki uygulamaların öğrencileri bu seviyeye ulaştırabileceğini söylemek kolay değildir.

Alıştırmalara eklenmesi faydalı olacak uygulamalardan bazıları şunlardır:

- öğrencilerin konu ile ilgili bilgi ve sözcük ile donatılması,
- hedef kitlenin ve yazma amacının belirlenmesi,
- türlerin biçimlerine uygun yazabilme alıştırmalarına yer verilmesi,
- sınıfta bireysel veya grup çalışması olarak yazma süreci aşamalarının (*toplamak, planlamak, yazmak, düzeltme ve yayımlamak*) uygulanması.

Almanca kitaplarında ise öğrencilerin aşağıdaki uygulamalarla bağımsız yazma seviyesine getirildikleri görülmüştür:

- Öğrenciler dilbilgisi ve dil becerileri etkinliklerinin desteği ile konu için gerekli bilgi ve sözcük ile donatılır.
- Metin türlerine yönelik çalışmalar, yönlendirilmiş yazma alıştırmaları yardımı ile gerçekleştirilir.
- Üniteler kapsamında yazmanın *toplamak, planlamak, yazmak* aşamaları ile ilgili eğitici çalışmalara sınıf ortamında yer verilir.
- Bağımsız yazma çalışmalarında amaç ve hedef kitle belirtilir.
- Yazma çalışmaları, bireysel veya grup olarak sınıfta gerçekleştirilir.
- Yazılan metinler, *yazma konferansları* (Tez, s.86) düzenlenerek düzeltilir ve nerede yayımlanacağı konusunda bir karar alınır.

Yazma çalışmaları, ele aldığımız üç yazma türünün işlenişleri dışında *sözlü hazırlık açısından, yazma etkinliklerinin niteliği açısından ve yazma etkinliklerinin pekiştirici olma özelliği açısından* farklılıklar göstermektedirler. Aşağıda sırasıyla bu farklılıklara değinilecektir.

Sözlü Hazırlık Açısından Farklılıklar

Ana dili Türkçe ders kitaplarında *sözlü hazırlık* aşamasında öğrencilere sadece yazının konusu verilirken, Almanca kitaplarında yazının konusu yanında, hangi amaçla kime yazılacağı konusunda da bilgi verilmektedir. Ayrıca söz konusu metin türüne yönelik bilgilendirme yanında, metin tasarlama çalışmaları da yapılmaktadır.

Öğrencinin yazacağı yazıyı, kime, hangi amaçla ve nasıl yazacağını bilmesi, yaptığı işi anlamlı kılıp motivasyonunu artıracaktır. Özellikle ilköğretim düzeyinde yaptırılacak bağımsız yazma çalışmaları ciddi bir ön hazırlık gerektirmektedir. Öğrencilerin dikkatlerinin konuya yoğunlaştırılması, ön bilgilerin ortaya çıkarılması, konu analizinin ve sınırlandırılmasının yapılması ile hedef kitlenin belirtilmesi hususunda Türkçe’de yapılan çalışmalar Almanca’ya göre eksik kalmaktadır.

Yazma Etkinliklerinin Niteliği Açısından Farklılıklar

Almanca kitaplarında yer alan yazma etkinliklerinin ve bu etkinliklere ait görsellerin çocukların dünyasına, gelişim düzeylerine ve ilgi alanlarına uygun olarak seçildiği görülmektedir. Bu alandaki uygun seçim öğrencilerin dilsel, ruhsal ve zihinsel gelişimlerini destekleyici bir faktör olarak etkinliklerde rol oynamaktadır.

Türkçe kitaplarında yer alan *yazma* etkinliklerinin ve bu etkinliklere ait görsellerin çoğunlukla çocuğa görelilik ilkesine yaklaştığını söylemek zordur. Görsel etkinliklerin biçim ve içerik olarak, öğrencilerin hayal gücünü etkileyecek ve tetikleyecek nitelik ve derinlikten uzak olması, onların dilsel, ruhsal ve zihinsel faaliyetlerini yeterli seviyeye ulaştıramayacağı sonucunu doğurmaktadır.

Yazma Etkinliklerinin Pekiştirici Olma Özelliği Açısından Farklılıklar

Türkçe kitaplarında yazma etkinliklerinin birbirinden kopuk olması, dil becerisi eğitiminin pekiştirici ve geliştirici özelliğe ulaşmasını engellemektedir. Öğretmen kılavuz kitabında, yazma etkinlikleri ile ilgili bilgilendirmelerin ve yönlendirmelerin yer almaması da, yazma çalışmalarının gerek ünite kapsamında, gerekse kitap bütününde hedeflerini belirsiz kılmıştır. Öğretmen kılavuz kitabında ayrıca etkinliklerin hedeflerine yönelik bir açıklama da yapılmamıştır.

Almanca kitaplarında metinle ilgili yazma etkinlikleri çoğunlukla birbirini tamamlayıcı ve geliştirici niteliktedir. Özellikle dilbilgisi ve yazma için sunulan çalışma yöntemlerinin (imla fişleri, dikte çalışmaları, metin düzeltme çalışmaları, öykü tasarlama kartları, yazma konferansları...) ünitelerde tekrarlanması ile pekiştirme ve geliştirme desteklenmektedir. Kitapların eğitsel planının tanıtımı kapsamında dilbilgisi ve dil becerileri alanlarındaki hedefler açık ve net olarak ifade edilmiştir. Belirlenen hedefler ile kitap bütününe oluşturan unsurlar birbirine zincir halkaları gibi eklenmiştir. Böylece birbirinden kopuk olmayan, aşamalı olarak birbirini destekleyen pekiştirici ve geliştirici nitelikte olan ve yapılandırıcı yaklaşım ile tutarlılık sağlayan bir yapı ortaya çıkmıştır.

Yapılandırıcı yaklaşıma göre yeni yapılandırılan bilgi, bir sonraki bilginin de alt yapısını oluşturmaktadır. Türkçe kitaplarında etkinlikler arasında böyle bir aşamalı düzen kurulamamıştır. Böylece bilgiyi yapılandırma, dil becerileri ve dilbilgisi öğretimi sürecinde etkinliklerin birbirinin tekrarı niteliğinde olduğu söylenebilir (Durmuşçelebi, 2007, 248).

3.3. Türkçe Ana Dil İçin Yazma Türü Çalışmalarına Yönelik Öneriler

Yazma eğitimi üç kademe yürütülebilir. Bunlar sırasıyla *metne yönelik yazma*, *yönlendirilmiş yazma* ve *bağımsız yazma* çalışmalarıdır.

Metne Yönelik Yazma Çalışmalarına Yönelik Öneriler

- Yazma eğitiminin ilk kademesi olan *metne yönelik yazma* çalışmalarındaki etkinliklerde; cevapları metin içinde bulunabilecek soruların yanında, öğrencinin metnin içeriğini anlayıp anlamadığını ölçebilecek sorulara da yer verilmelidir. Bunun için, aynı zamanda *dikkatli okuma becerisini* de geliştiren çoktan seçmeli bir test uygulanabilir. Metne yönelik yazma çalışmaları kapsamında, farklı bir etkinlik tipinde; öğrencilerin kendilerini kahramanların yerine koyarak söz konusu olay karşısında kendi davranışlarını değerlendirmeleri veya kahramanların farklı davranışları karşısında olayın nasıl bir gelişme gösterebileceğini sorgulamaları istenebilir. Metne yönelik farklı sorularla, öğrencilere bir problemin birden fazla çözümü olabileceğini göstermekteki amaç, onlara çok yönlü bir bakış açısı kazandırmaktır. Diğer bir çalışma tipinde ise, öğrencilerden metinde yer alan düşüncelerin, görüşlerin ve yaklaşımların değerlendirilmesi istenebilir.
- Öğretmen kılavuz kitabı her tip yazma etkinliğinin içeriği, uygulanması ve amacı hakkında bilgi vererek öğretmene rehberlik etmelidir.
- Metne yönelik yazma kapsamında *dikte* çalışmalarına yer verilebilir. Yapılan dikte çalışmaları öğrencilere kelimeleri ve yapıları doğru şekil ve dizileriyle yazma imkanı verir. Aynı zamanda konuyla ilgili sözcükler, cümle yapıları ve içerikler tekrar edilerek pekiştirilir.
- Ayrıca öğrencilere *metin düzeltme* çalışmaları sunulabilir. Verilen metinler özellikle öğrencilerin ilgi alanlarına uygun ve kendi yaş gruplarına sıkça yapılan yanlışlarla yazılmış olmalı ki, ilgi çekebilsin ve sıkça yapılan hatalar düzeltilebilsin. Metin üzerinde imla, dilbilgisi, cümle ve anlam açısından düzeltmeler istenebilir.

Yönlendirilmiş Yazma Çalışmalarına Yönelik Öneriler

- Yazma eğitiminin ikinci kademesi olan *yönlendirilmiş yazma*, yazma yöntemlerini öğretmesi ve *bağımsız yazmanın* alt yapısını oluşturması bakımından, detaylı ve kapsamlı işlenmelidir. *Yönlendirilmiş yazma* etkinliklerinin hazırlanmasında, farklı tekniklerin uygulanması ve çeşitli alıştırtma tiplerine yer verilmesi, öğrencinin ilgisini canlı tutabilmek bakımından önemlidir.
- *Yönlendirilmiş yazma* çalışmaları öğrencileri konu hakkında düşünmeye, sorgulamaya, yorumlamaya ve değerlendirme yapmaya teşvik eder nitelikte olmalıdır.
- Sunulan etkinlikler yazma alışkanlığının gelişmesini desteklemelidir. Öğrencilerin yazmaya istek ve ilgi duyabilmeleri, ancak *yazmayı* ve *yaratıcılığı* teşvik eden etkinlikler ile gerçekleştirilebilir.
- Öğretmen kılavuz kitabı; yazma etkinliğinin içeriği, uygulanması ve hedefleri hakkında öğretmeni bilgilendirmelidir.
- Bağımsız yazmanın alt yapısını oluşturan *yönlendirilmiş yazma* çalışmaları kapsamında,

- Öykü, mektup, diyalog gibi metin türlerine yönelik yazma çalışmalarına yer verilmelidir (Tez, Bölüm 4.2.3., *Tek Başına Bir Adada Yaşamak İster misin?*).
- metin tasarlama çalışmaları yapılmalıdır. Örneğin; bir öyküyü tasarlarken, öykünün *başlık, giriş, gelişme* ve *sonuç* bölümlerinde cevaplandırılması gereken sorular tek tek ele alınarak işlenmelidir. Giriş bölümünde *kim? ne zaman? nerede?* soruları yanıtlanarak öykünün nasıl başladığı anlatılır. Gelişme bölümünde, öykünün nasıl devam ettiği ve sonrasında ne olduğu yazılır. Sonuç bölümünde ise öykünün nasıl bittiği (iyi veya kötü, mutlu veya üzücü) aktarılır (Tez, Bölüm 4.2.5., 4.2.8., Ek 2.4.6.).

Bağımsız Yazma Çalışmalarına Yönelik Öneriler

Bağımsız yazma, yazma türlerinin son aşamasıdır. Bu türde, öğrenciden öğrendiği yazma yöntemlerini, herhangi bir yönlendirme olmadan bağımsızca uygulaması ve yaratıcılığını kullanarak kendisini kişisel olarak ifade etmesi beklenir.

Metne yönelik yazma ve *yönlendirilmiş yazma* ile *bağımsız yazma* seviyesine getirilen öğrencilerin, kendilerini bu alanda ifade edebilmeleri ciddi bir ön hazırlığa dayanmaktadır. Bir öğrencinin *bağımsız yazma* alanında özgüvenini geliştirerek bu beceriyi edinebilmesi, aşağıdaki hususların dikkate alınması ile yürütülen yazma eğitimine bağlı olacaktır:

- Öğrenciler yazma konuları ile ilgili bilgi ve sözcük ile donatılmalıdır.
- Yazma amacı ve hedef kitle belirtilmelidir.
- Yazmanın aşamaları *toplamak, planlamak, yazmak, düzeltmek ve yayımlamak* sınıf içi çalışmalarda bireysel veya gruplar halinde gerçekleştirilmelidir (Tez, Bölüm 4.1.5.).
- Yazma konferansları düzenlenmelidir (Tez, Bölüm 3.8.1.2.).

Yazma eğitiminde başarı, kademeli öğrenmeyi esas alan hedefe yönelik bilinçli bir yaklaşıma bağlıdır. Hedefimiz olan *bağımsız yazmada*, istenilen sonucun alınabilmesi, hazırlık çalışmalarının her kademesinin büyük bir titizlikle işlenmesi ile mümkün olabilir.

Unutulmamalıdır ki “nitelikli bir eğitimin can damarı, nitelikli bir dil eğitimidir” (Polat, 2006, .2). Bu da öğrenciye ömür boyu okuma, yazma zevkini ve alışkanlığını kazandırabilecek metotlarla zenginleştirilmiş bir ana dili eğitimi ile gerçekleştirilebilir.

◆ Berrin Kasapoğlu

Kaynakça

- BARTNİTZKY, Horst ve BUNK Hans- Dieter (yayımlayanlar) (2005). **Kunterbunt Sprachbuch 4**, Ernst Klett Grundschulverlag GmbH, Leipzig.
- BARTNİTZKY, Horst. ve BUNK Hans-Dieter (yayımlayanlar) (2005).**Kunterbunt Arbeitsheft zum Sprachbuch 4**, Ernst Klett Grundschulverlag GmbH, Leipzig.
- BARTNİTZKY, Horst ve BUNK, Hans- Dieter (yayımlayanlar) (2005). **Kunterbunt Lehrerband zum Lesebuch 4**, Ernst Klett Grundschulverlag GmbH, Leipzig.
- BARTNİTZKY, Horst ve BUNK, Hans-Dieter (yayımlayanlar) (2005). **Kunterbunt , Lesebuch 4**, Ernst Klett Grundschulverlag GmbH, Leipzig.
- BARTNİTZKY, Horst ve BUNK, Hans-Dieter (yayımlayanlar) (2005). **Kunterbunt Lehrerband zum Sprachbuch 4**, Ernst Klett Grundschulverlag GmbH, Leipzig.
- ÇANAKÇI, Hurşit, YARDIMCI, Semiha, YETİMOĞLU, E.Banu, TAŞDEMİR, Kadriye, ve ÖZAYKUT, Songül (2005). **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- ÇANAKÇI, Hurşit, YARDIMCI, Semiha, YETİMOĞLU, E.Banu., TAŞDEMİR, Kadriye ve ÖZAYKUT, Songül (2005). **İlköğretim Türkçe 4 Öğrenci Çalışma Kitabı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- ÇANAKÇI, Hurşit, YARDIMCI, Semiha., YETİMOĞLU, E.Banu, TAŞDEMİR, Kadriye. ve ÖZAYKUT, Songül (2005). **İlköğretim Türkçe 4 Öğretmen Kılavuz Kitabı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- DURMUŞÇELEBİ, Mustafa (2007). **Türkiye ve Almanya’ da İlköğretimde Ana Dili Öğretimi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe’nin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- KASAPÖĞLU, Berrin (2007). **Türkiye ve Almanya’da İlköğretim Birinci Kademe Dördüncü Sınıf Ana Dili Ders Kitaplarında Yazma Eğitimi ve Öğretimi**, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Ana Bilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- <http://www.yayim.meb.gov.tr>, “Okur Odaklı Bir Yaklaşımla Yazın Eğitimi”, Tülin POLAT, kış 2006.

TEACHING WRITING IN TURKISH AND GERMAN NATIVE LANGUAGE SCHOOL BOOKS

Berrin KASAPÖĞLU*

Abstract

In order to be able to reach the optimum quality in education, it is absolutely necessary to provide an extensive, level-based language teaching method which will enrich the student by giving him both mental and emotional depth. The teaching of a native language is realized via the study of grammar and language skills. Writing is the last skill to be acquired but the most important language skill among the others which are listening, speaking and reading. Writing not only exposes the person's individual development but also his status in society. Considering this very reason, writing needs to be improved, and this activity should not only be confined to schools, but it has to find support in every area of society. Also, for the sake of individual development, writing needs to be further supported with activities such as creative writing. Reaching the level of free and creative writing can only be possible by putting emphasis on systematic and regular studies aimed at achieving this target. This PhD thesis published under the title of Teaching Writing in Turkish and German Native Language School Books of the 4th Grade in Primary Education (2007), aims to demonstrate via a comparative study of Turkish and German language books, how the writing skill, which essentially starts at elementary school, is handled in elementary school textbooks. This article aims to provide information about the results and comparative findings of the above mentioned thesis.

Key Words: German, Turkish, native language school books, 4th grade, teaching writing

* Dr.; Marmara University Atatürk Faculty of Education.